

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,
The Journal of Social Sciences Institute
Sayı/Issue:38 – Sayfa / Page: 355-368
ISSN: 1302-6879 VAN/TURKEY

Makale Bilgisi / Article Info
Geliş/Received: 17.11.2017 Kabul/Accepted: 08.12.2017

DUYGULARIN SERGİLENDİĞİ KİLİM DOKUMADA VAN ÖRNEĞİ

EXAMPLE OF EMOTIONS RUGS EXHIBITED IN TOUCH VAN

Yrd. Doç. Münevver ÜNSAL
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Van Meslek Yüksekokulu
munevverunsal@mynet.com

Öz

Van'da dokunan Kilimlerde genel olarak kırmızı, siyah, kahverengi, lacivert ve Van beyazı (kirlili beyaz) olarak bilinen renkler görülmektedir. Yörenin iklim şartlarına uygun olarak kilimlerde kullanılan iplik renkleri, yörenin özelliğine göre koyu renkler olmuştur. Yapılan incelemelerde eskiden dokunan kilimlerde 1970'li yıllara kadar dokumayı yapan insanlar ipliği kendisi hazırladığından atkı ve çözgüsü yün olan doğal boyalarla boyanmış iplikler kullanılmıştır. Sonraları atkı ve çözgüsü yün fakat sentetik boyalar kullanılan ipliklerle dokumalar yapmıştır.

Van ve yöresinde dokunan kilimlerde estetik güzelliğin yanında iletildiği mesaj çok daha önemlidir. Okuma yazma bilmeyen insanımız ilmek-ilmek, motif-motif sevgisini, duygularını, dile alamadığı ve açıkça söyleyemediği aşkı üzüntüsünü kilime işlemiştir. Kilimlerin her motifi bir mesajdır. Her kilim, bir kitap gibi zamanın mesajını günümüze ulaştırmıştır.

Van ve yöresinde dokunan kilimlerde kullanılan motiflerin ifade ettikleri anlam, Anadolu'nun diğer yörelerindeki dokumalarda belirtilmek istenen duygu ve düşüncenin çok az bir farklılıkla aynıdır.

Dokuyucu yaşadığı zamanın kötülüklerini: kurt ayağı motifi ile muhabbeti-sevgi-sohbeti-faniliği: muhabbet kuşları motifi ile erkekliği-yiğitliği ve kavgacılığı: koç boynuzu ile; yöre insanının tütün ve tütüne dayalı alışkanlıklarına olan düşkünlüğünü: çakmak motifi ile; zaman içindeki sıkıntıyı-bunalımını: dikmeli susma motifi gibi motiflerle dile getirmiştir. Muska motifi, onu taşıyan kişiyi tehlikeli dış etkenlerden koruyan büyüsel ve dini bir gücün saklı olduğuna inanılan bir nesnedir.

Motiflerin oluşturduğu desenlerde belli bir yaşantıyı olayı anlatır. Dokunan kilimler dokuyan ailenin, aşiretin adıyla dokunduklarından mensup

oldukları durumunu ortaya koyar. Belli bir aşiret tarafından dokunan kilim, o aşiretin malı olduğundan başka aşiret tarafından dokunsa bile mensup olduğu aşiret adıyla anılır.

Anahtar Kelimeler: Dokuma, Tezgâh, Kilim, Motif, Renk, Pazar,

Abstract

Touching Van. Rugs generally have colors known as red, black, brown, dark blue and Van white (dirty white). The yarn colors used in kilims in accordance with the climatic conditions of the venue have become darker colors according to the characteristic of the region. The sculptures used in the past were kilns that weaved until 1970s, and yarns dyed with natural dyes, such as wool and warp wool, were used since the yarn itself was prepared by the yarn itself. The wefts are weft and warp wool but weave with synthetic yarns.

In rugs that are woven in Van and its surroundings, the aesthetic beauty as well as the message it conveys is more important. Our illiterate human being has been manipulated to kneel, to love the motif-motif, to express his feelings, to the language, and to express his love that he can not say clearly. Every motif of a rug is a message. Every kilim, like a book, has delivered its message of the day.

The meaning of the motifs used in the rugs that are woven in Van and its region is the same with the slightest difference of the emotion and thought which is to be mentioned in the texts of the other regions of Anatolia.

Wicked when he lived: wolf with the motif of love-love-conversation-fanfare: buddy with the motif of birds-manliness-bravery and conflict: with the ram's horn; the devotion of local people to their habits based on tobacco and tobacco: with the lighter motif; he expressed the stress-depression in time with motifs like the sewed silence motif. Muska motif is an object believed to be hidden by a magical and religious force that protects the person who carries it from dangerous external factors.

Patterns created by motifs describe a particular event. The kilims that are touched reveal the state that they are members of the touching family, the name of the tribe. A kilim woven by a particular tribe is called a tribe, even though it is a tribal property, even if it is touched by a tribe.

Keywords: Weaving, Bench, Rug, Motif, Color, Sunday,

Giriş

Sosyal bilimlerde kavramlar esastır. Bu nedenle bir bakıma sosyal bilimler, kavramlarla dans edilen bir sahnedir denilebilir. Dolayısıyla her yönüyle sosyal gruplarla ilgili olan ve 21. yüzyılda çok konuşulacağına benzeyen “kültür sosyolojisi” kavramının çeşitli yorumunun yapılması gerekmez mi? Eğer sosyal gruplar ve milletler bunu başaramazlarsa, her coğrafi çevrede görülen küçük kültür nüansları, önemli sıkıntıların kaynağını oluşturacağına benziyor. Ayrıca sosyal grupları ve milletleri; içinde bulunduğumuz yüzyıla kadar, dinî,

ekonomik, siyasî, tarihî, coğrafi vb. faktörler, aynı kimlikle bir arada olmalarını sağlamıştır. Ancak sosyo-kültürel hayatın çok karmaşık bir yapıya dönüşmesi, insanların beklenti ve ideallerindeki yeni oluşumlar, bundan böyle bu faktörlerin tek başına ya da bir kaçının birlikte yeterli olamayacağını göstermektedir. İşte bu nedenle sosyal bilimciler, kültür sosyolojisi kavramı çerçevesinde sosyal grupların ve/veya milletlerin sosyal yapı özelliklerini yeniden değerlendirmek zorundadırlar. Bunun için sosyologlar özellikle uygulamaya yönelik çalışmalarda antropoloji, halk bilimi, mitoloji ve tarih bilgilerine başvurmak zorundadırlar. Bu durumda sosyolojinin bir alt dalı olarak, “kültür sosyolojisi” adında yeni bir ilim alanı karşımıza çıkmaktadır (Aksoy, 2008:77).

Anadolu insanının hayallerini motiflerinde taşıyan; yüz yıllardır milletimizin yaşadığı sevinci, acıları, aile yapısını, örf ve adetlerini yansıtan, geleneksel motiflerle süslü örtü ve yaygılara kilim denmektedir.. Tarihi süreç içinde geleneksel motiflerle birlikte sürekli yenilenen ve çağın ihtiyaçlarına cevap veren kilim, aynı zamanda Türk milletinin yaratıcılığını gösteren en nadide sanat eserlerinden biridir. Bir zamanlar her evde dokunan, insanların iş ve geçim kaynağı olan bu dokuma türü, günümüzde çok az sayıda dokuyucu ustası tarafından devam ettirilmeye çalışılmaktadır.

Van ve yöresinde olduğu gibi, Anadolu da üretilen kilimler genellikle dokuyucuların, kendi ihtiyaçları için ürettikleri dokuma türleridir. Çok renkli ve farklı motiflerin bir araya gelmesiyle üretilen kilimler bölgelere göre farklılık göstermektedir(Ünsal, 1990: 286-287.).

İnsanoğlunun yerleşik hayata geçmeye başlamasıyla, hayatını devam ettirebilecek farklı çözümleri de üretmiştir.. Atın evcilleştirilmesi, göçer kabilelerin başarısına yol açan en belirgin adımdır. Başarıyı getiren diğer adım ise hem besin, hem de yüksek rakımda ihtiyaçları olan dokuma (kilim, halı) ve keçeyi üretmek için gerekli yapağı ve kıl gibi sıcak tutan hammaddeyi sağlayan koyun, keçi, deve gibi verimli hayvanların evcilleştirilmesidir. Kilimler ve dokuma yaygılar genellikle soğuktan, dışarıdaki tozdan, rutubetten korunmak için yapılan bir ihtiyaç maddesi olarak ortaya çıkmıştır. Daha sonraları giderek süsleme özelliği de yüklenmiş ve tekniğin gerekleri içinde geleneksel olma özelliğini kazanmıştır. Zaman içinde de toplumların kendine özgü sanat anlayışını yansıtan bir sanat eseri olma niteliğini kazanmıştır (Sevim, 2013: 62).

Orta Asya’da, Türklerin yaşadığı bölgede ortaya çıktığı ve geliştiği kabul edilen halı ve düz dokuma (kilim) geleneği, Selçuklular yoluyla Anadolu’ya gelmiş ve gelişimini burada sürdürmüştür. Ancak

bir görüşe göre, “düz dokuma yaygılar, belki de halı kadar dayanıklı olmadığı ve daha çabuk yıprandığı için halı gibi günümüze kadar ulaşamamıştır. Bu nedenle de düz dokuma yaygıların örnekleri yok denecek kadar azdır (Sevim, 2013: 62).

Daha sonraki tarihlere ait dokuma örnekleri ise Altay dağlarında Pazırık'ta bulunmuştur. İ.Ö. 4. Ve 5. Yüzyıllara ait olduğu düşünülen halı parçası bize dönemin dokuma tekniklerine ait bilgileri de vermektedir. Anadolu'ya 11. yy da gelen Türkler beraberinde, keçe, çadır, düğümlü halı gibi malzemelerinin yanında kilim dokumayı da getirmişlerdir. Portatif taşınabilir dokuma aletleri, göçer bir toplum için ideal boyuta yapılarak her gittiklere yere götürme şansında vermiştir (Sevim, 2013: 63).

Dokuma ve Şekil

Kilimlerde görülen süslemeler bölgelere ve hatta dokuyan kişiye göre farklılıklar gösterir. Motifler genellikle, dokuyucunun kendisinin bir anlam yükleyerek isimlendirmesiyle tanımlanmıştır. “genellikle farklı isimlerde bilinen bu desenler, dokuyucu tarafından çevresindeki eşyalardan, bitkilerden, yaşadığı topluluğun gelenek ve göreneklerinden veya halk arasında anlatılan hikâyelerden esinlenerek şekillendirilmiştir. Desenlere verilen isimler örnek alınarak meydana getirildiği eşyanın veya bitkinin bazen de bir olayın adıdır (Sevim, 2013: 63).

Van ve çevresinde yapılan kilimlerde çözümlü ve atkı ipi olarak orta kalınlıkta, bükümlü iplerin tercih edildiği görülmektedir. Ancak son dönemlerde 5-12 numara iplikler kullanılmaktadır. İplik numarası yükseldikçe kiliminde kalitesi yükselmektedir. Van kilimlerinde, ilikli dokuma tekniği de kullanılmaktadır. Geçmişte dokunan kilimler yer tezgâhlarında dokunduğundan genellikle çift şak (iki parça) olarak dokunmakta idi. Bu nedenle eski kilimlerde renk abrajına çok rastlanırdı. Bu durum da bir parçası dokunduktan sonra, ikinci parça için yeniden iplik boyamaya ihtiyaç olduğunda, dokunan parçalarda farklılıklar meydana geliyordu. İki ayrı parça halinde dokunan kilimler ortadan dikilerek birleştirilir ve saçaklar farklı tekniklerde örülerek tamamlanırdı.

Van kilimlerinde kullanılan motifler oldukça geniş ve büyük şekilde tasarlanmakta, böylece dokuma yüzeyinde boşluk bırakılmamaktadır. Bu da Van kilimlerinde göze çarpan önemli bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Kilimlerde genellikle tek bordüre yer verildiği görülmektedir. Ancak bazı kilimlerde birden fazla bordür de kullanılmaktadır. Bordürlerde kilim zemininde

kullanılan motiflerden farklı öğelerin yer aldığı görülse de bunlar kilimin bütünlüğünü bozmamaktadır.

Van'da dokunan. Kilimlerde genel olarak kırmızı, siyah, kahverengi, lacivert ve Van beyazı (kirlili beyaz) olarak bilinen renkler görülmektedir. Yörenin iklim şartlarına uygun olarak kilimlerde kullanılan iplik renkleri, yörenin özelliğine göre koyu renkler olmuştur. Yapılan incelemelerde eskiden dokunan kilimlerde 1970'li yıllara kadar dokumayı yapan insanlar ipliği kendisi hazırladığından atkı ve çözüğü yün olan doğal boyalarla boyanmış iplikler kullanılmıştır. Sonraları atkı ve çözüğü yün fakat sentetik boyalar kullanılan ipliklerle dokumalar yapmıştır.

Van ve yöresinde dokunan kilimlerde estetik güzelliğin yanında ilettiği mesaj çok daha önemlidir. Okuma yazma bilmeyen insanımızilmek-ilmek, motif-motif sevgisini, duygularını, dile alamadığı ve açıkça söyleyemediği aşkını üzüntüsünü kilime işlemiştir. Kilimlerin her motifi bir mesajdır. Her kilim, bir kitap gibi zamanın mesajını günümüze ulaştırmıştır (Ünsal, 249).

Van ve yöresinde dokunan kilimlerde kullanılan motiflerin ifade ettikleri anlam, Anadolu'nun diğer yörelerindeki dokumalarda belirtmek istenen duygu ve düşüncenin çok az bir farklılıkla aynıdır.

Dokuyucu yaşadığı zamanın kötülüklerini: kurt ayağı motifi ile muhabbeti-sevgi-sohbeti-faniliği: muhabbet kuşları motifi ile erkekliği-yiğitliği ve kavgacılığı: koç boynuzu ile; yöre insanının tütün ve tütüne dayalı alışkanlıklarına olan düşkünlüğünü: çakmak motifi ile; zaman içindeki sıkıntıyı-bunalımını: dikmeli susma motifi gibi motiflerle dile getirmiştir (Ünsal, 250).

Muska motifi, onu taşıyan kişiyi tehlikeli dış etkenlerden koruyan büyüsel ve dini bir gücün saklı olduğuna inanılan bir nesnedir (Erberk, 250). Motiflerin oluşturduğu desenler belli bir yaşantıyı-olayı anlatır. Dokunan kilimler dokuyan ailenin- aşiretin adıyla dokunduklarından hangi boy ve aşirete mensup olduklarını ifade eder. Belli bir aşiret tarafından dokunan kilim, o aşiretin malı olduğundan başka aşiret tarafından dokunsa bile mensup olduğu aşiret adıyla anılır (Ünsal, 1990:381).

Yöre insanının hayvancılıkla uğraşması dokuma malzemesinin yaygın olarak kullanılmasında etkili olmuştur. İnsanlar, ihtiyaçlarını karşılama amacı ile dokudukları kilimleri evlerinde yaygı, minder, yastık, hurç, erzak torbası, çuval, çocuk beşiği, barzol olarak kullanmıştır.

Bu kilimlerden bir kaçının ifade ettiği manayı özet olarak açıklayacak olursak:

Gülsarya Kilimi: Bu kilimde toplumun aileye veya ailenin topluma hâkimiyeti dile alınır. Elibelinde motiflerinin bir araya gelerek oluşturduğu gülsarya kiliminde elini beline koymuş adeta meydan okurcasına kendisine olan güvenini ortaya koyan gelinin yâda kadının zaman içerisinde yiğitliğin, erliğin, sevginin, mutluluğun ve bağlılığın ifadesini dokuduğu görülür(Ünsal, 1995:81-82).

Nehrek Kilimi: Nehrek kiliminde toplum düzeninin sağlanabilmesi için aktif katılımının gerekliliğini, bu katılımın hem kadın uğraşı, hem analık özlemini bir arada sürdürmesini, kadının büyüğüne ve kocasına itaatini anlatır. Kadının düzenli bir aile oluşturduğunu fakat aile içerisinde rahatsızlık duygusu olan kişilerin bulunduğu da; boğulan insan ve yengeç motifleriyle anlatılmaya çalışılmıştır.

Halit Begi Kilimi: Bu kilimde gelinin söz sahibi olabilmesi için ailesi tarafından marifetini ölçmek üzere kendisine verilen ağır bir vazifeyi yerine getirme sıkıntısı vardır. Becerisini ispatulama durumunda olan gelin o anki sıkıntılı ruh halini motiflerle ilmek ilmek dokuyarak kocasının yiğitliğini, gücünü ortaya koymaya çalışmıştır.

Bereket Motifi

Bereket ve uğur sembollerinin kullanılmasının amacı; sonsuz mutluluk dileğini ifade etmektir ve bu isteği dile getirmek için koç, boğa, geyik, yılan (bazı türleri), koyun gibi hayvanlar kullanılır. Bitkilerden de ilaç yapımına elverişli olanlar bereketli ve uğurlu sayılarak dokumalara aktarılır. Bu nitelikteki bitkilerin özünde bir gücün saklı olduğuna inanılır ve bu güç uğur kavramıyla özdeşleştirilir. Uğur ve bereket simgesi olarak kullanılan üçüncü kategori unsurlar ise cansız doğa varlıklarıdır (kayalar, sular, dağlar... vs) (Van, 2012: 5).

Yıldız Motifi

Yıldız motifinin en basit formunu iç içe geçmiş iki üçgen oluşturmaktadır. Bu form kare ve haç motifi ile birlikte anlamsal bir bütünlük oluşturarak, evreni simgeler; yani dört dünya ve dört gök bölgesinin simgesel anlatımıdır. Ayrıca beş köşeli yıldız, bir açıdan yedi sayısının sembolizmini paylaşır, bir açıdan da küresel müziğin evrensel uyumunu, gökkuşağının renklerini, gezegenlerle ilgili yedi alanı ve bireysel bütünlüğü sembolize eder. Altı köşeli yıldızlar ise zıtlıkları, evliliği ve evrenin yalnızlığını ve karmaşıklığını ifade edecek şekilde dokumalarda ye alır. Altı köşeli yıldızların (Mühr-ü

Süleyman) uğuru simgelemesi amacıyla kullanıldığı bilinmektedir. Bu anlamların yanı sıra mutluluk, sevgi ve muhabbeti ifade etmek için de yıldız motifi kullanılmaktadır (Ünsal, 2016:258).

Kurt Ağız (Kurt İzi, Canavar Ayağı) Motifi

İlk insanlar vahşi hayvanlar, şimşekler, fırtınalar, depremler gibi doğal afetlerden korkmuşlar ve bunlardan korunmak amacıyla kurt dişi, yılan kemiği, akrep kuyruğu gibi hayvan parçalarını üstlerinde taşımışlar, dokumalarda da bu mantığın uzantısı olarak vahşi hayvanların stilize edilmiş motiflerinden yararlanmışlardır. İyimserliğin ve korunmanın simgesi olan bu motif, kurdun karanlıkta görebilme yeteneğine sahip olmasından dolayı ışığı ve güneşi de sembolize etmektedir. Yiğitlik, doğru sözlülük, güvenlik, bereket, kahramanlık, güç ve erkeklik sembolü olarak da dokumalarda yer almaktadır (Ateşok, 29).

Akrep Motifi

Anadolu dokumalarındaki akrep motifi dışarıdan gelebilecek kötülöklere karşı korunma amacıyla kullanılan motiflerden biridir ve sembolik olarak şeytanın ruhunu temsil eder. Düşman saldırılarına karşı koruyucu olduğuna da inanılır (Ünsal, 2016:252).

El, Parmak ve Tarak Motifleri

Beynimizden gelen yönlendirmeleri uygulayan el, kuvvet ve faydanın sembolüdür ve tarih öncesi dönemlerde insanların ellerini boyaya batırıp duvara basmasıyla veya elin ayasını duvara dayayıp etrafını boyayarak oluşturduğu el, kötülöklere karşı korunma, elde etme gibi büyüsel bir motif olarak karşımıza çıkarken, İslamiyet'te özellikle dokumalarda mihrabın iki tarafında Tanrı'ya açılan eller, Tanrı'ya yakarış, Allah ve dört melek, Hz. Muhammed, Ali, Fatma, Hasan ve Hüseyin'den oluşan kutsal beşli, Peygamber ve ailesi, Hz. Muhammed ve dört halife, beş vakit namaz ve İslam'ın beş şartı gibi sembolik anlamlar taşıyarak kullanılmaktadır. Bunların yanı sıra, el, pençe olarak da adlandırılmakta ve kuvvet, ezici güç, saldırma, ani şiddetli atılışı ifade etmektedir. Parmakları simgeleyen beş sayısının kötü göze karşı koruyucu niteliği olan bir rakam olmasından dolayı, el motifi yaşamı koruyan motifler kategorisinde incelenmektedir (Van, 2012:10).

Muska Motifi

Muska ve nazarlık motifleri, belli özelliklere sahip kimselerde bulunduğu inanılan özellikle savunmasız veya göz alıcı insanlara,

evcil hayvanlara, eve, mala, mülke hatta cansız nesnelere zarar veren, bakışlardan fırlayan çarpıcı ve öldürücü bir kuvvet olarak tanımlanan nazara karşı korunma amacıyla kullanılan motiflerdendir. Bu nedenle rengi ve biçimi gözü andıran her nesne, ya olduğu gibi ya da bazı ek öğelerle birlikte nazarı uzaklaştırıcı motif olarak doku (Ünsal, 390).

Kuş Motifi

Birbirinden farklı anlamlar taşımasından dolayı, dokuma sanatında kuş motifinin önemli bir yeri vardır. Kuş bazen mutluluk, sevinç, sevgi bazen de ölen kişinin ruhunu yansıtmaktadır. Kuş, özlemi ve haber beklentisini anlatmaktadır. Kuvvet ve kudreti simgelediği gibi ölümü de simgelemektedir. Kuş motifi, Anadolu’da bazen kartal, bazen Zümrüd-ü Anka, bazen tavus kuşu, bazen de horoz şeklinde dokuma ürünlerinde kullanılmıştır (Ünsal, 2016:252).

Su Yolu (Meander) Motifi

Bu motif, ismini Ege Denizi’ne dökülen Menderes (Meanderos=meander) Nehri’nden almıştır. Yeniden doğuşun, bedensel ve ruhsal temizliğin, yaşamın akışkanlığının ve sürekliliğin, bereket, soyluluk, bilgelik, saflık ve erdemin sembolü olan suyolu (meander) motifi, zigzag şeklinde dokumalara yansımış ve tüm Anadolu dokumalarında sıklıkla kullanılan bir motif olmuştur (Erberk, 2006:6).

Çengel Motifi

Çengel motifi, Anadolu dokumalarında özellikle kilim ve halıda çok sık kullanılan bir motiftir. Kötü gözün etkisini yok etmek amacıyla kullanıldığı gibi, dişil ve eril kavramlar arasında bir köprü anlamında kullanılmıştır. Kadın-erkek, dağ-vadi, deniz-dalga, rüzgâr-su gibi zıt ve değişik kavramları, düzlemleri hatta odakları birleştiren hareketleri sembolize etmektedir. “S” harfi şeklindeki motif kilim, cicim ve halı dokumalarında dikey veya yatay konumda geometrik olarak stilize edilmek suretiyle kullanılmıştır. Nazardan korunmak amacıyla, sıklıkla, kilimlerin zemin motiflerinin arasına yerleştirilir. Anadolu’da “çakmak, eğri alabalık, küçük karabalık” gibi çeşitli isimler alır (Kayabaş, 2009:49).

Hayat Ağacı

Hayat ağacı sürekli gelişen, cennete yükselen hayatın dikey sembolizmini oluşturmakta, sürekli değişim ve gelişim içinde yaşayan evreni anlatmaktadır. Toprağın altında kalan kökleriyle yer altını, alt dalları ve gövdesiyle yeryüzünü, ışığa yükselen üst dallarıyla cenneti

ifade etmektedir. Yeryüzü ve cennet arasındaki iletişim hayat ağacı motifıyla kurulmaktadır. Anadolu motiflerinde hayat ağacı “can ağacı” olarak da nitelendirilir ve ölümsüzlüğün sembolü olarak kullanılır. Özellikle selvi ağacı ölümsüzlüğü simgelemekte bunun yanı sıra ruhun göğe yükselişini, “Yaradan’a ulaşma arzusunu yani ölmeyen önce ölümün sırrına ermeyi” de simgelemektedir (Ünsal, 2016:302).

Çiçek Motifi: Tabiatla gördükleri her şeyden etkilenen insanoğlu, çiçeğe ayrı bir önem vermiş, toplumsal ilişkileri anlatmada çiçeği bir araç olarak kullanmış, meydana getirmiş olduğu dokumalarda, kalemişlerinde, kitap süslemelerinde, madeni eserlerde çiçek motifine yer vermiş, kullanmış olduğu her bir çiçeğe farklı anlamlar yüklemiştir. Örneğin; portakal çiçeği ümidi, kadife çiçeği ümitsizliği, horozibiği değişmezliği, lale sadakatsizliği, selam çiçeği âşkların sevgililerine karşı hislerini anlatmakta, narçiçeği ise meyvesinin cennet yemişi olmasından dolayı kutsal sayılmakta ve dokumalara işlenmektedir (Van, 2012:11).

Göz Motifi

Kötü niyetli bir bakışın gözle uzaklaştırılabileceği düşüncesinden hareketle el motifinden sonra nazara karşı en fazla kullanılan motif gözdür ve bu motif Anadolu’da meydana getirilen dokumalarda karşımıza çıkmakta, göz, kemgöz, kötü göz olarak adlandırılmaktadır. İnsanları dışarıdan gelecek kötü niyetli bakışlardan korunmak amacıyla kullanılan motif, geometrik üçgen, kare, eşkenar dörtgen, haç ve yıldız şeklinde, günlük yaşamda kullanılan dokumalarda karşımıza çıkmaktadır (Ünsal, 2016: 256).

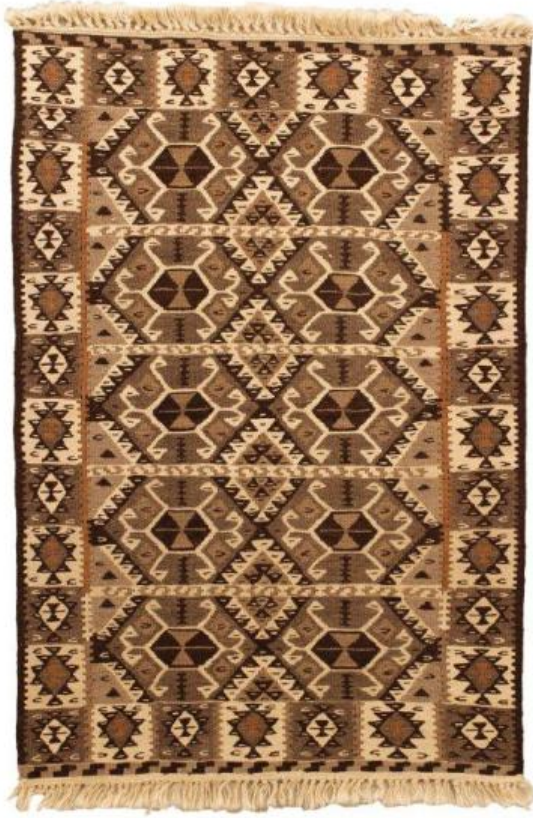
Van’da Bir Kilim Atölyesi (Van Büyük Şehir Belediyesi)

Tezgahta bir kilimin dokunuşu

Canbezer Kilimi

Gülhazar Kilimi

Şehvani Kilimi

Lüleper Kilimi

Gülsarya Kilimi

Dokudukları Van Kilimi Sergileyen dokumacılar

Kaynakça

, B. Deniz, Ayvacık (Çanakkale) Yöresi Düz Dokuma Yaygıları (Kilim-Cicim-Zili) Ankara 1998

B. Deniz, "Osmanlı Dönemi Düz Dokuma Yaygıları (Kilim, Cicim, Zili, Sumak)", Türkler, C. II, Ankara 2002

. B. Acar, Kilim, Cicim, Sumak Türk Düz Dokuma Yaygıları, İstanbul 1982

. N. Diyarbakirli, Hun Sanatı, İstanbul 1942, s. 132

. H. Gündođdu, "Tarihi Türk Halıcılığı" Türkler, C. 8, Ankara. 2002, s. 185. Ş. Yetkin, Türk Halı Sanatı, 1991

Kadir Sevim, Ayla Canay, Anadolu'da Üretilen Kilim Motiflerinden Bukağı ve Bu Motiflerden Çıkan Seramik, DOI: 10.7816/idil-02-06-05

Mine Erbek; Çatalhöyük'ten Bugüne Anadolu Motifleri; DÖSİM yayınları, Ankara, 2006

Mustafa Aksoy, Kültür Sosyolojisi Açısından Halı, Kilim Sanatı ve Etnografik Eserlerdeki Damgaların Dili, Avşarelli Dergisi, Sayı 3, 2008.

Münevver Ünsal, Van Kilimleri, Van Kültür ve Turizm Envanteri III

Münevver Ünsal, Ünsal, Kültürümüz içerisinde Kilimlerin Yeri, Yüzüncü Yıl Üniv. Van Gölü Çevresi Tarihi Eserleri ve Kültür Değerlerini Araştırma ve Uygulama Merkezi Van Gölü Çevresi Kültür Varlıkları Sempozyumu Bildirileri 22-25 Mayıs 1995

Nuran Kayabaşı, v.d., Çorum El Sanatlarında Kullanılan Motifler ve anlamları, Seramik ... Erişim Tarihi: 14.12.2016,

N. Görgünay Iırzıoğu, "Kirkitli Dokumalarımızdan Cecimlerimiz ve Van", Yakın Tarihimizde Van Uluslararası Sempozyumu, Van 2-5 Nisan 1990, Ankara 1990,